

Asia: VN/27452/2020-OM-548

Julkisuuslain salassapitoperusteiden uudistustarpeiden kartoitus

Lausunnonantajan lausunto

Mitkä ovat mielestänne nykyisten julkisuuslain 24 §:n salassapitoperusteiden kehittämistarpeet? Puuttuuko nykyisistä salassapitosäännöksistä jotain olennaista? Kuvaile ja perustelkaa kehittämistarvetta mahdollisimman konkreettisesti.

Oikeusministeriölle

ASIA: LAUSUNTO JULKISUUSLAIN SALASSAPITOPERUSTEIDEN UUDISTUSTARPEISTA

VIITE: OIKUESMINISTERIÖN LAUSUNTOPYYNTÖ 7.4.2025 DNRO VN/27452/2020-OM-548

Kohtuuhintaisten vuokra- ja asumisoikeustalojen omistajat - KOVA ry kiittää mahdollisuudesta lausua oikeusministeriölle julkisuuslain salassapitoperusteiden uudistustarpeesta, ja lausuu pyydettyinä kunnioittaen seuraavaa.

Lausunnonantajasta

Kohtuuhintaisten vuokra- ja asumisoikeustalojen omistajat - KOVA ry on yleishyödyllisten ja omakustannusperusteella toimivien vuokratalo- ja asumisoikeusyhteisöjen toimialajärjestö, joka toimii jäsentensä edunvalvonta-, palvelu- ja yhteistyöjärjestönä. KOVAN jäsenet omistavat normaaleja vuokra-asuntoja, erityisryhmien vuokra-asuntoja tai asumisoikeusasuntoja.

KOVAlla on 135 jäsenyhteisöä. Niiden pysyvässä omistuksessa on yhteensä yli 335 000 vuokra- ja asumisoikeusasuntoa, joissa asuu yli 500 000 henkilöä. KOVAN jäsenet toimivat noin 150 kunnassa.

KOVAn jäsenet omistavat noin 85 prosenttia rajoituksenalaisista normaaleista valtion tuella rakennetuista vuokra-asunnoista, noin 70 prosenttia kaikista rajoituksenalaista valtion tuella rakennetuista vuokra-asunnoista ja noin 85 prosenttia asumisoikeusasunnoista Suomessa. KOVAn jäsenet aloittavat vuonna 2025 yhteensä noin 4 800 kohtuuhintaisen vuokra- ja asumisoikeusasunnon rakennuttamisen.

KOVA edustaa pitkäjänteisiä, pysyviä ja turvallisia vuokra- ja asumisoikeusasuntojen omistajia ja vuokranantajia. KOVA kehittää vuokratalo- ja asumisoikeusyhteisöjen toimintaedellytyksiä tekemällä vuokratalo- ja asumisoikeusyhteisöille Suomen parasta edunvalvontaa. KOVAn jäsenistö toimii siten, että pienituloisillakin ihmisillä on varaa laadukkaaseen ja kohtuuhintaiseen asumiseen.

Lausunto

KOVAlla ei ole kommentoitavaa salassapitoperusteiden kehittämistarpeisiin.

Jos julkisuuslain soveltamisalaa muutettaisiin mietinnössä ehdotetulla tavalla (Oikeusministeriön julkaisuja 2023:32, lakiehdotuksen 5 §), millaisia muutoksia tämä edellyttäisi salassapitoperusteisiin? Kuvailkaa ja perustelkaa muutostarvetta mahdollisimman konkreettisesti.

KOVA viittaa siihen, mitä on aiemmin lausunut työryhmän mietinnöstä (lausunto 15.2.2023), ja toteaa vastustavansa mietinnössä esitettyä julkisuuslain soveltamisalan laajentamista julkisen hallintotehtävän osalta.

Mietinnössä esitetty soveltamisalan laajentaminen vaikuttaisi yleishyödyllisiin vuokratalo- ja asumisoikeusyhteisöihin. Korkotukilaissa (604/2001), lyhyessä korkotukilaissa (574/2016), aravarajoituslaissa (1190/1993) ja asumisoikeuslaissa (393/2021) on syyskuussa 2023 tullut voimaan säännös, jonka mukaan korkotukivuokra-asuntoon ja asumisoikeusasuntoon asukasvalintaa suorittavaan sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta. Asukasvalinta valtion tukemiin vuokra- ja asumisoikeusasuntoihin on katsottu julkiseksi hallintotehtäväksi eduskunnan perustuslakivaliokunnassa asumisoikeuslain käsittelyn yhteydessä (PeVL 5/2021 vp). Julkisuuslakia sovelletaan siten voimassa olevan lain mukaan asukasvalintaan vain siltä osin kuin siinä käytetään julkista valtaa.

KOVA katsoo, että asukasvalintaprosessista ja siinä lain mukaan kerättävistä hakijoiden tiedoista johtuen on epäselvää, mitä tietoja asukasvalinnasta voitaisiin tosiasiallisesti antaa julkisuuslain nojalla. KOVA korostaa, että asukasvalinnassa on kyse tosiasiallisesta hallintotoiminnasta, jossa on vaikea tunnistaa julkisen vallan käyttöä. Korkotukilain esitöissä (HE 248/2022) on todettu, että julkisen vallan käyttöä asukasvalinnassa voisi olla esimerkiksi asukasvalinnan soveltamisohjeet. KOVA huomauttaa, että mietinnössä esitetty julkisuuslain soveltamisalan laajentaminen julkiseen hallintotehtävään kokonaisuudessaan tarkoittaisi, että asukasvalintaan kohdistuvat tietopyynnot

ulottuisivat huomattavasti suurempaan määrään asukasvalinnan tietoja kuin tällä hetkellä. Tämä taas todennäköisesti tarkoittaisi myös tietopyyntöjen määrän huomattavaa kasvua. KOVA katsoo, että myös salassapitoperusteita jouduttaisiin tällöin soveltamaan asukasvalintaa tekevissä yhteisöissä useammin.

KOVA katsoo, että asukasvalinta on ollut tarkoituksenmukaista hoitaa valtion tukemia asuntoja omistavissa yhteisöissä, jotta asukasvalintaprosessi on mahdollisimman sujuva ja hakijoille voidaan tarjota asuntoa nopeasti. Osa tästä sujuvuudesta ja tehokkuudesta voidaan menettää, jos valtion tukemia asuntoja omistavien yhteisöjen ydintoimintaan liittyvää hallinnollista taakkaa lisätään nykyisestä. Nykyisen hallitusohjelman myötä valtion tukemia asuntoja omistavien yhteisöjen toimintaan lisätään jo muutenkin hallinnollista taakkaa. KOVA katsoo, että mietintö on vastoin pääministeri Petteri Orpon hallituksen tavoitteita sääntelyn keventämisestä ja byrokratian vähentämisestä.

KOVA katsoo, että julkisuuslain soveltaminen muissa kuin viranomaisissa on haastava tehtävä, ja mitä laajemmalle soveltamisala ulottuu, sitä suurempi on riski, että yksityisten oikeudet niin yksityiselämää koskevien tietojen suojaan kuin toisaalta julkisuuslain mukaiseen tiedonsaantiin vaarantuvat. KOVA kannattaa hallinnon avoimuutta ja läpinäkyvyyttä, mutta katsoo, että muistiossa esitetty soveltamisalan laajentaminen ei välttämättä johda tavoiteltuun tai edes tarkoituksenmukaiseen lopputulokseen. Työryhmän mietinnössäkkin todetulla tavalla julkiselle hallintotehtävälle ei ole olemassa yksiselitteistä vakiintunutta määritelmää. KOVA huomauttaa, että julkisten hallintotehtävien joukko on laaja ja sisältää hyvin erilaisia tehtäviä, joissa julkisen vallan käytön määrä vaihtelee. Lisäksi toiminta voi olla muulla tavoin säädeltyä ja valvottua. Tästä syystä KOVA pitää perusteltuna voimassa olevan lain linjausta, jossa julkisuuslain soveltamisala julkisessa hallintotehtävässä on rajattu julkisen vallan käyttöön.

Oletteko tunnistaneet tietojen tai asiakirjojen salassapitoa koskevaa erityislainsäädäntöä, joka on ristiriidassa julkisuuslain salassapitosäännösten kanssa? Jos julkisuuslain soveltamisalaa muutettaisiin mietinnössä ehdotetulla tavalla (Oikeusministeriön julkaisuja 2023:32, lakiehdotuksen 5 §), aiheutuisiko soveltamisalan muutoksesta konkreettisia ristiriitoja nykyisen erityislainsäädännön kanssa tai tarvetta tarkentaa erityislainsäädäntöä?

KOVA katsoo, että julkisuuslain soveltamisalaa laajennettaessa tulisi ylipäätään ottaa huomioon kunkin julkisen hallintotehtävän erityislainsäädäntö. Erityislainsäädäntö määrittää paitsi julkisen hallintotehtävän luonteen myös sen, millaisia tietoja julkisen hallintotehtävän hoitamiseen liittyy. Julkisuuslain soveltamisalaa laajennettaessa olisi otettava huomioon, ovatko julkisessa hallintotehtävässä muodostuvat tiedot pääasiassa sellaisia, että niihin sovelletaan salassapitosäännöksiä. Jos tietopyynnöt koskisivat pääasiassa tietoja, joihin sovelletaan salassapitoperusteita, on tietopyyntöjen käsittely turhaa hallinnollisen työn lisäämistä. KOVA huomauttaa, että asukasvalinta julkisena hallintotehtävänä liittyy asumiseen ja valtion tukemien kohtuuhintaisten asuntojen tarjoamiseen. KOVA katsoo, ettei julkisuuslain soveltaminen saa vaarantaa toimijoiden ydintehtävän hoitamista tai lisätä asukkaiden asumiskustannuksia.

Helsingissä 9.6.2025,

Kohtuuhintaisten vuokra- ja asumisoikeustalojen omistajat - KOVA ry

Jouni Parkkonen

Toimitusjohtaja

Lisätietoja: Lakiasiainpäälikkö Vilma Pihlaja, puh. 050 472 9430, vilma.pihlaja@kovary.fi

Parkkonen Jouni

Kohtuuhintaisten vuokra- ja asumisoikeustalojen omistajat - KOVA ry